

Pred nama je još jedno kapitalno izdanje - Dvorci Srbije - (ne)zaboravljeno kulturno-istorijsko nasleđe, autorke dr Aleksandre Kolaković (DATA status, Beograd, 2020). Lukuzna monografija sa ilustracijama Martina Candira, poznatog fotografa, i komentarima na preko 530 strana, obuhvatila je 84 zdanja, od kojih je većina situirano u Vojvodini.

Bilo da su ih gradile crkve, vladarske dinastije ili bogate porodice, ovo nacionalno blago do danas nije istraženo.

- Od perioda srpske revolucije (1804 - 1835) i izgradnje moderne srpske države, pored vladara iz dinastije Obrenovića i Karađorđevića, počeo je da se stvara i sloj imućnih pojedinaca, koji su sledili svoje poglavare, ali i evropske primere u izgradnji vila i letnjikovaca - kaže u uvodnim napomenama autorka monografije, ukazujući na suštinsku razliku između nalađa na području uže Srbije i onog na području Vojvodine.

Reč je o građevinama nastalim tokom XIX i početkom XX veka. Dok su neke imale važnu ulogu u političkim i društvenim zbivanjima, kao npr. dvorci širom Srbije: Kraljevski i Beli dvor, Dvorski kompleks na Terazijama - Stari i Novi dvor u Beogradu, Staro zdanje u Aranđelovcu, kao i Dvorski kompleks Miloša Obrenovića u Kragujevcu, drugi, podizani širom Vojvodine, građeni su radi prezentacije moći i bogatstva predstavnika plemstva (titule sticane za ratne zasluge), veleposednika, industrijalaca, trgovaca i sl. Zajedničko za sve vlasnika i obitavaoce ovih zdanja bila je želja da isprate mondena zbivanja visokog društva širom Evrope.

I jedni i drugi, i zdanja širom Srbije i ona u Vojvodini, svedoče o razvoju i kulturno-istorijskom napretku, ostavljajući dragocen zapis o arhitekturi jednog vremena i istorijskom kontekstu koji ih određuje. I jedni i drugi, govore o načinu života, socijalnoj, političkoj ulozi njihovih vlasnika, skrivenim porodičnim pričama, ali i uticaju ovih velikaških porodica na razvoj kraja u kojem se zdanje nalazilo.

Iz privatnih zgrada: Konaka kneza Miloša u Topčideru, Konaka kneginje Ljubice, Amidžinog konaka u Kragujevcu, Vile Obrenovića na Plavincu kod Smedereva, možemo saznati kako su se družili, koju su muziku slušali, kako su provodili slobodno vreme, virnuti u njihove živote van pogleda javnosti.

Monografija obuhvata i nekolicinu sakralnih objekata, Zgradu Patrijaršije u Beogradu, Vladičanski dvor u Novom Sadu, Vladičanski dvor u Vršcu, Patrijaršijski dvor u Sremskim Karlovcima, bliže određujući značaj crkve i sveštenstva u aktuelnim svetovnim događajima tog vremena.

- Ovom monografijom želimo da dvorce Srbije vratimo u kolektivno sećanje i još izrazitije na kulturnu mapu naše zemlje, iznova im dajući moć da „progovore“, kao specifični svedoci bogate srpske istorije - navodi dr Aleksandra Kolaković, napominjući da su posle 1945.

godine ovi dvorci delom preneti u vlasništvo države imali rezidencijalnu funkciju, za koju su i građeni.

Objekti poput vila i letnjikovaca širom Vojvodine, posle Drugog svetskog rata uglavnom su devastirani, ruimirani i do dana današnjeg čekuju obnovu. Monografija je i opomena da smo nešto propustili u pitanju odnosa prošlosti na vreme sadašnje, koje bez spoznje onoga šta je bilo ranije, ne bi bilo ovakvo kakvo je danas. „Narod koji ne poznaje svoju prošlost, ne može da razume svoju sadašnjost i nema budućnost“. I to su autori ove monografije razumeli.

